

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

استان‌شناسی مازندران

(اجرای آزمایشی)

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

نام کتاب: استان‌شناسی مازندران (اجرای آزمایشی) - ۲۳۶/۴

مؤلفان: صادق ترزبان، سید علی اصغر هادیان، سید حامد شهیدی، دکتر غلامرضا جانباز قبادی، محمد پزشکی،

محمد مهدی کاظمی کاوردی، محمدرضا سلیمانی بشلی و ریحانه دابویی

ویراستار: محمد کاظم بهنیا، دکتر حسن ستایش

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت: www.chap.sch.ir

مدیر امور فنی و چاپ: سید احمد حسینی

مدیر هنری، طراح گرافیک و طراح جلد: طاهره حسن‌زاده

صفحه‌آرا: مریم نصرتی

حروفچین: زهرا ایمانی نصر

مصحح: سیف‌الله بیک محمد دلپوند، حسین قاسم پور اقدم

امور آماده‌سازی خیر: زینت بهشتی شیرازی

امور فنی رایانه‌ای: حمید نابت کلاچاهی، پیمان حبیب‌پور

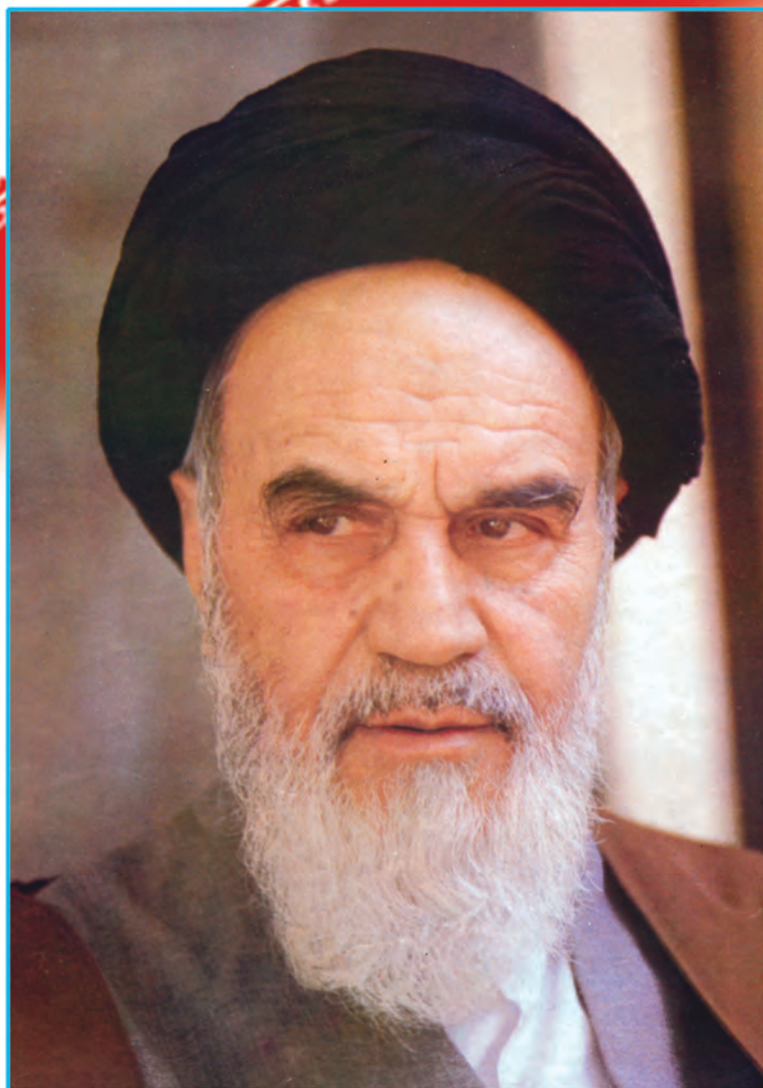
ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)

تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹

چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ سوم ۱۳۹۲

حق چاپ محفوظ است.

نهضت برای اسلام نمی تواند محصور باشد در یک کشور و نمی تواند محصور باشد در حتی کشورهای اسلامی. نهضت برای اسلام همان دنباله نهضت انبیاست. نهضت انبیا برای یک محل نبوده است؛ پیغمبر اکرم اهل عربستان است لکن دعوتش مال عربستان نبوده؛ محصور نبوده به عربستان، دعوتش مال همه عالم است.

امام خمینی(ره)

دریای خزر

سرزداز افق، مهر خاوران

فروغ دیده حق باوران

بهمن، فسر ایمان ماست

پیامت ای امام

استقلال، آزادی نفس جان ماست

شہیدان، پچپیدہ درگوش زمان فسر یادمان

پاینده مانی و جاودان

جمهوری اسلامی ایران

خلیج فارس

عمان
عراق
کویت
قطر
بحرین
سعودی عرب

دریای عمان

فهرست

۱	فصل اول : جغرافیای طبیعی استان مازندران
۲	درس اول : موقعیت جغرافیایی استان
۴	درس دوم : ناهمواری های استان و چگونگی شکل گیری آنها
۱۱	درس سوم : آب و هوای استان
۱۷	درس چهارم : منابع طبیعی استان
۳۲	درس پنجم : مسائل زیست محیطی استان
۳۷	فصل دوم : جغرافیای انسانی استان مازندران
۳۸	درس ششم : تقسیمات سیاسی استان
۴۴	درس هفتم : شیوه های زندگی در استان
۵۰	درس هشتم : جمعیت استان
۵۶	فصل سوم : ویژگی های فرهنگی استان مازندران
۵۷	درس نهم : فرهنگ مردم مازندران
۷۲	فصل چهارم : پیشینه تاریخی استان مازندران
۷۳	درس دهم : پیشینه تاریخی استان مازندران
۸۵	درس یازدهم : نقش مازندران در حراست از کیان ایران اسلامی
۹۷	فصل پنجم : توانمندی های استان مازندران
۹۸	درس دوازدهم : قابلیت ها و جاذبه های گردشگری استان
۱۱۵	درس سیزدهم : توانمندی های اقتصادی استان
۱۲۷	فصل ششم : شکوفایی استان مازندران پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی
۱۲۸	درس چهاردهم : دستاوردهای انقلاب اسلامی
۱۳۶	درس پانزدهم : چشم انداز آینده استان
۱۳۹	منابع و مأخذ

سخنی با دانش‌آموزان عزیز

شاید از خود سؤال کنید که برنامه‌ی استان‌شناسی چه نوع برنامه‌ای است؟ هدف برنامه‌ریزان درسی از تألیف کتاب استان‌شناسی چیست و مطالعه‌ی این کتاب چه اهمیتی دارد؟ پاسخ ما به شما دانش‌آموز عزیز این است که کتاب استان‌شناسی، شما را با استان محل زندگی، مسائل جغرافیایی، تاریخی، اجتماعی، مردم‌شناسی، اقتصادی و فرهنگی آن آشنا می‌کند. از طرف دیگر یکی از انتظارات تربیتی دنیای امروز، تربیت شهروندانی آگاه است. یک شهروند مطلوب، نیازمند پیدا کردن درکی همه‌جانبه از واحدهای سیاسی کشور خود و سرزمین ملی در زمینه‌های مختلف است. این برنامه به شما کمک می‌کند تا از استان محل زندگی خود درکی جامع و همه‌جانبه پیدا کنید. کسب بصیرت نسبت به محیط زندگی و آگاهی از خصوصیات آن در گذشته و حال و مسائل محیطی، اجتماعی و اقتصادی، فرهنگی و پیشینه‌ی تاریخی استان به شما کمک خواهد کرد تا با بحث و گفت‌وگو، بینشی عمیق از این مسائل پیدا کنید و راه حل‌های این مشکلات را بیابید.

بدون شک شما، مدیران آینده‌ی جامعه خواهید بود. زندگی مدرسه‌ای باید شما را به دانش لازم برای حل مسائل جامعه مجهز کند. مکانی که شما در آن زندگی می‌کنید، توانمندی‌های مختلفی دارد؛ برای مثال، می‌توان به توانمندی‌های جغرافیایی، فرهنگی، اقتصادی و انسانی اشاره کرد. خود شما بخشی از این سرمایه و توانمندی‌هایید. بهره‌برداری از توانمندی‌های بالقوه‌ی یک کشور در گرو شناخت همه‌جانبه‌ی محل زندگی شما و نیز کشور است. برنامه‌ی استان‌شناسی به شما می‌آموزد که فرصت‌های موجود در استان شما کدام است و یا این که تهدیدها و ناتوانی‌ها را چگونه می‌توانید به فرصت تبدیل کنید؟

فراموش نکنید که همه‌ی امکانات موجود در محیط فرصت است؛ آب و هوا، بیابان، کوه، رودخانه، جنگل، نیروی انسانی، میراث فرهنگی، صنایع دستی و خیلی چیزهای دیگر. مهم این است که بیاموزید چگونه از این فرصت‌ها در جهت سعادت خود و جامعه استفاده کنید.

آگاهی از مسائل استان موجب خواهد شد تا از علل پیشرفت و یا عقب‌ماندگی استان خود آگاه شوید و برای حل آن، راه حل‌های خلاق پیدا کنید.

ممکن است این سؤال در ذهن شما مطرح شود که آیا بهتر نیست آموزش درباره‌ی محیط زندگی یا موضوعات اجتماعی از محیط نزدیک آغاز شود و سپس به محیط دورتر مانند استان یا کشور بینجامد. ما در این برنامه از طریق طرح پرسش‌ها و فعالیت‌های مختلف این فرصت را برایتان فراهم کرده‌ایم.

بدون شک مطالعه‌ی شهر و استان در زمینه‌های جغرافیایی، تاریخی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، آداب و رسوم محلی نه تنها می‌تواند موجب دل بستگی به زادگاه و سرزمین ملی شود، بلکه این فرصت را فراهم می‌کند تا با گنجینه‌های مختلف طبیعی، انسانی، فرهنگی و فناوری کشور خود آشنا شوید. در این برنامه درمی‌یابید که افراد زیادی چه در گذشته یا حال در استان شما برای اعتلای کشور تلاش کرده‌اند.

انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ شرایطی را فراهم کرد که دولت و مردم با احساس مسئولیت بیشتری برای پیشرفت همه‌جانبه‌ی ایران عزیز تلاش کنند. در ادامه‌ی این تلاش‌ها جهت رسیدن به قلّه‌ی رفیع سربلندی و شکوفایی ایران اسلامی که به همت و کوشش شما دانش‌آموزان عزیز بستگی دارد، امید است با عنایت حق تعالی و اعتماد به نفس از هیچ کوشش و خدمتی دریغ نکنید. در این راه قطعاً راهنمایی‌های مفید دبیران محترم جغرافیا بسیار سودمند خواهد بود.

به امید موفقیت شما

گروه جغرافیای دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

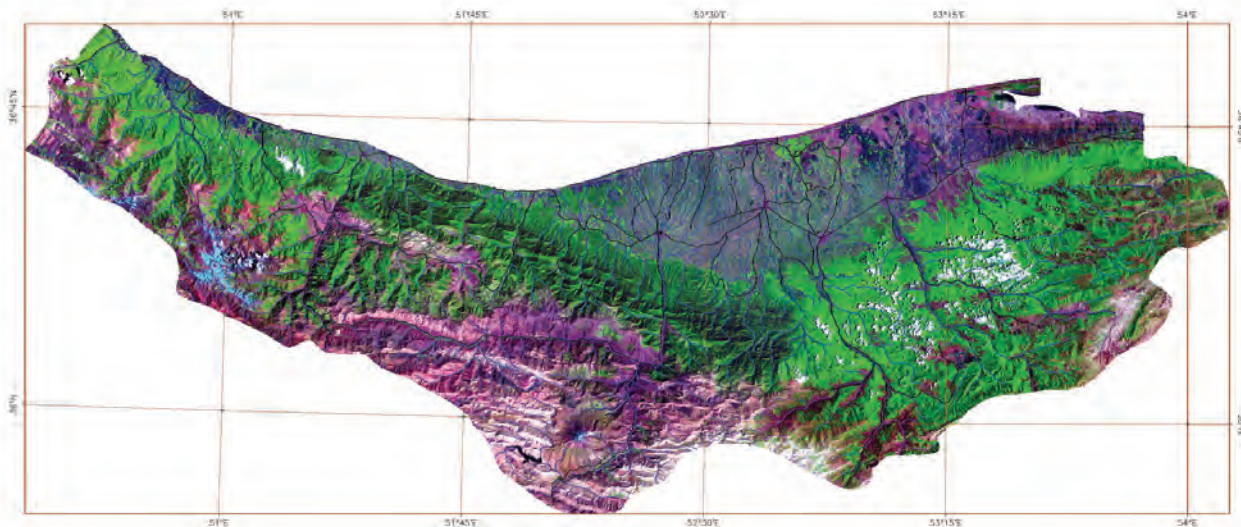
استان مازندران از دیدگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران

لازم است که یک کلمه در باب امروز و دیروز استان مازندران عرض کنم. وقتی که سیل جمعیت‌های مؤمن، به انقلاب بزرگ ملت ایران رو کردند، یکی از استان‌هایی که از صفوف مقدم محسوب می‌شد و با همه وجود در این راه قدم گذاشت، استان مازندران بود. وقتی نوبت دفاع از انقلاب مقدس و دفاع از مرزهای این کشور شد، یکی از استان‌هایی که صفوف مقدم را در میدان‌های جنگ تشکیل داد و لشکر خط‌شکن ۲۵ کربلا را به وجود آورد، استان مازندران بود. وقتی نوبت مقابله با توطئه‌های دشمنان، منافقین، فاسقین، منحرفین و ملحدین شد، استانی که در مقابل دشمنان از هر نوع، سینه سپر کرد، استان مازندران بود.

شاید در سرتاسر این استان، شهری و روستایی و جماعتی حتی خانواده‌ای که به نحوی در جنگ، در انقلاب، در شهادت، در جانبازی و در ایثارگری شرکت نداشته باشد، وجود ندارد. هر جای این استان که شما نگاه کنید از شرق تا غرب استان، از شهرها تا روستاها و کوهپایه‌ها - همه‌جا، زن و مرد این استان، در این انقلاب، در تشکیل نظام اسلامی، در هدایت جنگ و در سازندگی کشور دارای نقش بوده‌اند.

امروز استان مازندران این است؛ یک جمعیت مؤمن، پرشور، علاقه‌مند و جوانانی که هیچ خطری نمی‌تواند آنها را از دفاع از ارزش‌های این انقلاب باز بدارد. پدران و مادرانی که جوانان خود را ایثارگرانه در این راه فرستاده‌اند و می‌فرستند. خانواده‌ها و قشرهای مختلف، همه و همه در خطوط مقدم این انقلاب قرار داشتند و قرار دارند. امروز استان مازندران این است. اگر به تاریخ مازندران نگاه کنیم به خصوص جوانان، روشنفکران، دانشجویان، روحانیون محترم و قشرهای برگزیده و اهل فرهنگ و معرفت به این نکته توجه کنند می‌بینیم که مازندران در صدر اسلام در قرن‌های اول ظهور اسلام در ایران تا وقتی که در مقابل حملات لشکریان فرستاده شده از طرف دربارهای اموی و عباسی قرار گرفت، مقاومت کرد.

یعنی سلاطین ظلم کسانی که بر دنیای اسلام در آن روز حکمرانی می‌کردند نتوانستند با زور شمشیر، دروازه مازندران را به روی خودشان باز کنند. اما آن وقتی که فرزندان پیغمبر، خانواده ائمه اهل بیت و اولاد زید بن علی بن الحسین علیهم السلام به مازندران آمدند، مردم این استان، فرزندان پیغمبر را در آغوش گرفتند. دور «داعی کبیر» را که از اولاد پیغمبر و از ذریه حضرت علی بن الحسین علیه السلام بود، گرفتند و اسلام را با شکل علوی اش، به شیوه اهل بیت آموختند و باز در مقابل آن دربارهای ظلم و جور هم ایستادند و مقاومت کردند. این گذشته تاریخی پرافتخار مازندران بود.

تصویر ماهواره‌ای از استان مازندران

تصویر فوق یک تصویر ماهواره‌ای Landsat-7 است که از کل استان در سالهای ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۲ هجری شمسی گرفته شده است. در این تصویر که تحت عنوان تصویر گویا شده، شناخته می‌شود، خطوط آبی رنگ رودخانه‌ها، خطوط سیاه رنگ جاده‌ها و خطوط قهوه‌ای رنگ شبکه مختصات جغرافیایی را نشان می‌دهد. همچنین زمین‌های زراعی دارای محصول، به رنگ سبز روشن، باغات و اراضی جنگلی به رنگ سبز تیره و اراضی بایر و لم یزرع به رنگ سفید دیده می‌شوند.

(عکس از سازمان فضایی ایران)